

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นต่อการถ่ายโอนภารกิจด้านผังเมืองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ถึงความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็นการบริหารราชการ งบประมาณ เครื่องมือ และอุปกรณ์ รวมทั้งบุคลากร และองค์ความรู้ และเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติภารกิจด้านผังเมืองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานด้านผังเมืองในระดับต่างๆ ของประเทศไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดของการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประเภทของการวิจัย

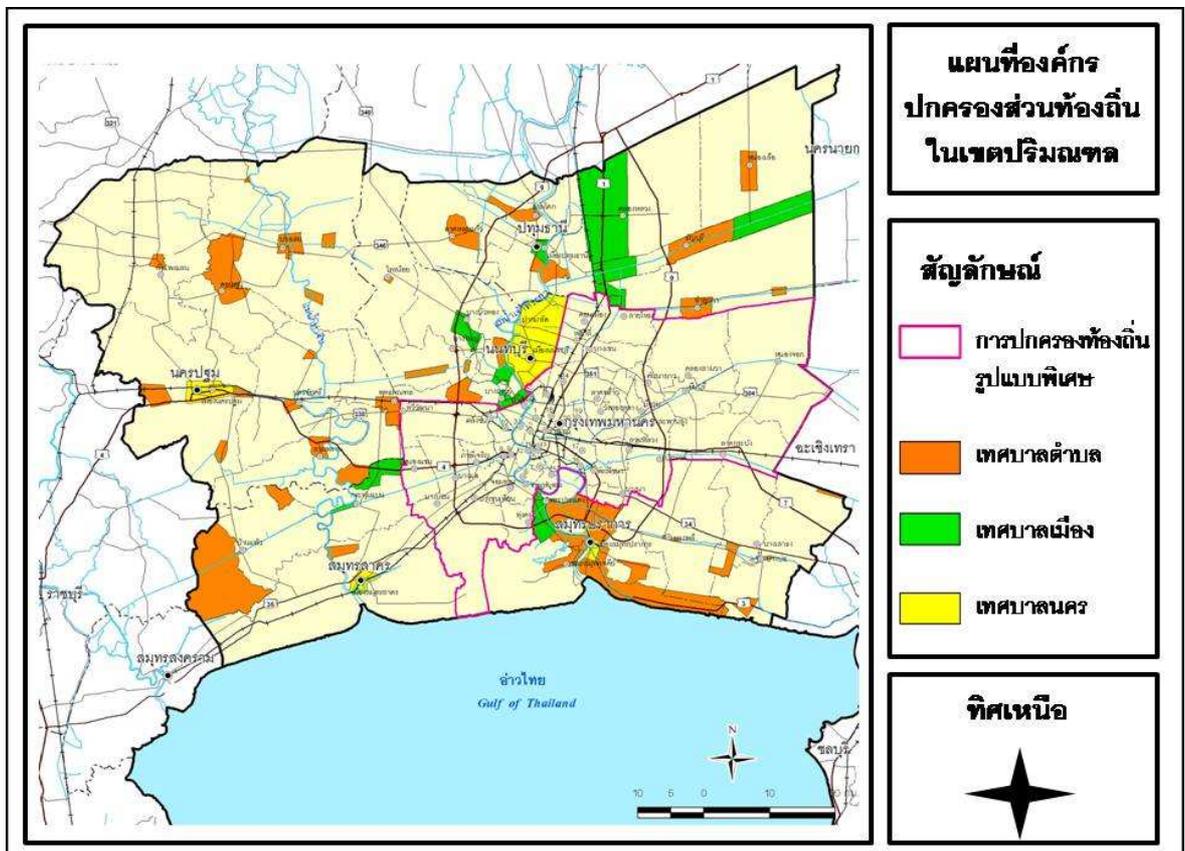
งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยทำการศึกษาผ่านกรณีศึกษา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล เพื่อศึกษาทัศนคติและความพร้อมในการปฏิบัติภารกิจด้านผังเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้แผนการถ่ายโอนภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนหรือผัง

3.2 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

การคัดเลือกพื้นที่ศึกษาเจาะจงพื้นที่ที่มีการวางผังเมืองครอบคลุมพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่างๆ ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมมากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภูมิภาคอื่นๆ มีความใกล้ชิดกับองค์กรด้านผังเมืองส่วนกลางส่วนกลางและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพสูงคือกรุงเทพมหานครทั้งระยะทาง งบประมาณและองค์ความรู้ รวมทั้งมีการดำเนินงานทางผังเมืองที่มีการสร้างความร่วมมือในการวางแผนกับกรุงเทพมหานครและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานในระดับเดียวกันทั้งภาคปริมณฑล โดยพื้นที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ พื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร

มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 6,193 ตารางกิโลเมตร และประกอบด้วยองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นในระดับเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร จำนวน 60 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2549) ทั้งนี้ เป็นเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี 9 แห่ง จังหวัดนครปฐม 15 แห่ง จังหวัดปทุมธานี 13 แห่ง จังหวัดสมุทรปราการ 16 แห่ง และจังหวัดสมุทรสาคร 7

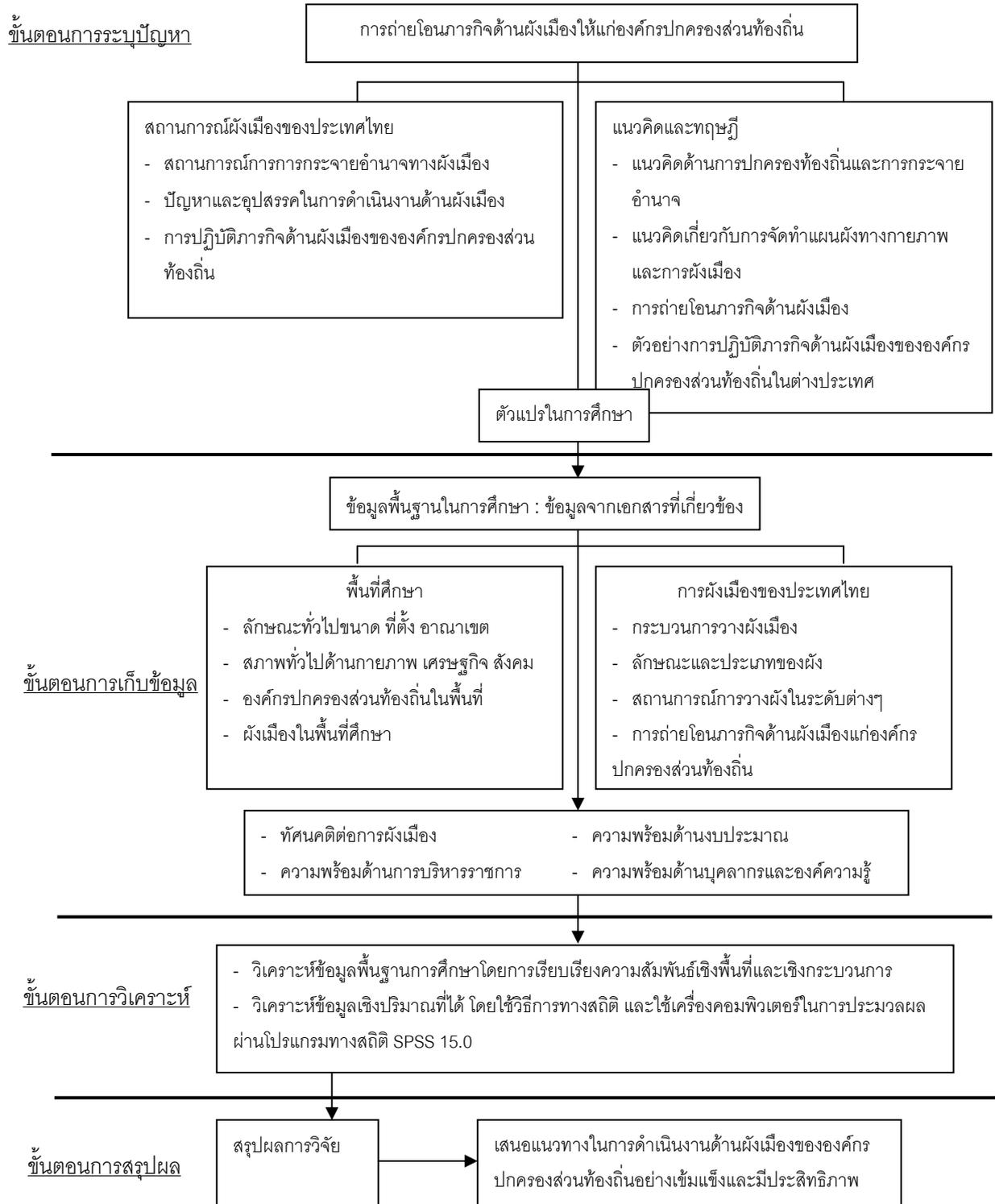
ภาพที่ 3.1
ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา: กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2552.

3.3 ขั้นตอนการวิจัย

ภาพที่ 3.2
ขั้นตอนการวิจัย

3.4 ประชากรในการวิจัย

ประชากรในงานวิจัยนี้ คือ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครที่มีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนหรือผังเมือง โดยแบ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวางแผนหรือผังเมืองเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับผู้บริหาร ระดับหัวหน้ากองหรือฝ่าย และระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ ใช้วิธีการสุ่มแบบไม่เจาะจงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นละ 1 คน โดยไม่ระบุว่าเป็นตำแหน่งใด ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจากเทศบาลในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 60 แห่ง และเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำการศึกษาและให้บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้เลือกตอบเอง

3.5 ตัวแปรในการวิจัย

การกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดในงานวิจัยนี้ได้จากการสังเคราะห์จากเอกสารค้นคว้า และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และสถานการณ์การดำเนินงานด้านผังเมืองของประเทศไทย โดยเฉพาะในประเด็นการถ่ายโอนภารกิจด้านผังเมืองแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามนโยบายกระจายอำนาจ ซึ่งสามารถสรุปออกมาได้เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติภารกิจด้านผังเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีทัศนคติและความพร้อมเพียงใดในการปฏิบัติงานด้านผังเมืองโดยมีประเด็นหลัก ได้แก่ ทัศนคติต่อการวางและจัดทำผังเมือง ความพร้อมด้านการบริหารราชการ ความพร้อมด้านงบประมาณ เครื่องมือและอุปกรณ์ และความพร้อมด้านบุคลากรและองค์ความรู้ ดังปรากฏในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.1

ตัวแปรในการวิจัย

ค่าพารามิเตอร์ (parameter)	ตัวแปร (variable)	ตัวชี้วัด (indicator)
คุณลักษณะประชากร	เพศ	ชาย / หญิง
	อายุ	ปลายเปิด

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ค่าพารามิเตอร์ (parameter)	ตัวแปร (variable)	ตัวชี้วัด (indicator)
คุณลักษณะประชากร	ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี / ปริญญาตรี / สูงกว่าปริญญาตรี
	สาขาที่จบการศึกษา	รัฐศาสตร์, นิติศาสตร์ / สถาปัตยกรรมศาสตร์ / วิศวกรรมศาสตร์, การก่อสร้าง / ผังเมือง / อื่นๆ
	ตำแหน่งและความรับผิดชอบ	ผู้บริหาร / หัวหน้ากองหรือฝ่าย / เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ
ทัศนคติต่อการวางและจัดทำผังเมือง	ปัญหาทางเกี่ยวกับเมือง	ปัญหาการขยายตัวของประชากร เกิดชุมชนแออัด / ปัญหาปัญหาการจราจรติดขัด ขาดระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ / ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานที่ขาดแคลน / ปัญหาอาคารที่มีคุณค่าทางสังคมและประวัติศาสตร์ขาดการดูแลรักษา / ปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม / ปัญหาสังคมและอาชญากรรม
	ประโยชน์ของผังเมือง	ประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ / ประโยชน์ด้านสังคม / ประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม / ประโยชน์ด้านการพัฒนาเมือง / ประโยชน์ด้านการเก็บภาษีท้องถิ่น

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ค่าพารามิเตอร์ (parameter)	ตัวแปร (variable)	ตัวชี้วัด (indicator)
ทัศนคติต่อการวางและ จัดทำผังเมือง	ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี / ปริญญาตรี / สูงกว่าปริญญาตรี
	ความจำเป็นที่จะต้องมีการวางและจัดทำผัง เมือง	จำเป็น / ไม่จำเป็น
	หน่วยงานวางผังเมืองในระดับท้องถิ่น	กรมโยธาธิการและผังเมือง / องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น / กรมโยธาธิ การและผังเมือง(ส่วนกลาง) ร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น / สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัด ร่วมกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น
	การถ่ายโอนภารกิจด้านผังเมือง	เห็นด้วยเพราะ / ไม่เห็นด้วยเพราะ / ไม่แน่ใจเพราะ
	การดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองในอนาคต	ตั้งใจที่จะดำเนินการเอง / ไม่ตั้งใจที่ จะดำเนินการเอง
ความพร้อมด้านการ บริหารราชการ	การวางแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่น	มี / ไม่มี
	การวางและจัดทำผังเมืองรวม	มี / ไม่มี
	การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัด ระเบียบพื้นที่	มี / ไม่มี
	การดำเนินโครงการพัฒนาเมืองร่วมกับ หน่วยงานโครงสร้างพื้นฐาน	มี / ไม่มี
	รูปแบบการดำเนินการวางผังเมือง	ดำเนินการวางและจัดทำผังเมือง ด้วยบุคลากรของตนเอง / จัดจ้างให้ บริษัทที่ปรึกษา ที่มีบุคลากรและ ทีมงานเป็นผู้ดำเนินงาน / ดำเนินการด้วยวิธีอื่น ๆ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ค่าพารามิเตอร์ (parameter)	ตัวแปร (variable)	ตัวชี้วัด (indicator)
ความพร้อมด้าน งบประมาณ เครื่องมือ และอุปกรณ์	การจัดสรรงบประมาณเพื่อการวางแผน/ผัง	มี / ไม่มี
	การได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก หน่วยงานส่วนกลาง	มี / ไม่มี
	แผนการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวางแผน/ ผัง ในอนาคต	มี / ไม่มี
	การศึกษาขอบเขตและจัดทำแผนที่	มี / ไม่มี
	การสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านโครงสร้าง พื้นฐาน	มี / ไม่มี
	การสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านการใช้ ประโยชน์ที่ดิน	มี / ไม่มี
	การสำรวจและรวบรวมข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม	มี / ไม่มี
	การใช้ระบบเครือข่าย Internet	มี / ไม่มี
	ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS)	มี / ไม่มี
ความพร้อมด้าน บุคลากรและองค์ ความรู้	บุคลากรที่จบการศึกษาทางด้านผังเมือง	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต
	บุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมทางด้านผังเมือง	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต
	บุคลากรด้านการสำรวจพื้นที่ วิศวกรรม และ การจราจร	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต
	บุคลากรด้านการออกแบบและวางผังชุมชน	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต
	บุคลากรด้านการสำรวจและวิเคราะห์การใช้ ประโยชน์ที่ดิน	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต
	บุคลากรด้านการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และการคลัง	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต
	บุคลากรด้านการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากร และสังคม	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต
	บุคลากรด้านการวิเคราะห์ข้อมูลด้าน สิ่งแวดล้อม	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต
	บุคลากรด้านการปฏิสัมพันธ์ชุมชน	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ค่าพารามิเตอร์ (parameter)	ตัวแปร (variable)	ตัวชี้วัด (indicator)
ความพร้อมด้าน บุคลากรและองค์ ความรู้	บุคลากรด้านกฎหมายผังเมือง การควบคุม อาคาร และการใช้ประโยชน์ที่ดิน	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต
	ความจำเป็นที่จะต้องมีการผู้เชี่ยวชาญ ทางผังเมือง ประจำในองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	มี / ไม่มี / จำเป็นต้องมีในอนาคต
ข้อเสนอแนะ	ความต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาล ใน ประเด็นต่าง ๆ	ต้องการ / ไม่ต้องการ
	ความต้องการการสนับสนุนจากกรมโยธาธิการ และผังเมือง ในประเด็นต่าง ๆ	ต้องการ / ไม่ต้องการ
	ความต้องการการสนับสนุนจากองค์กร ปกครองส่วนภูมิภาค หน่วยงานโครงสร้าง พื้นฐาน และหน่วยงานอื่น ๆ ในท้องถิ่น ใน ประเด็นต่าง ๆ	ต้องการ / ไม่ต้องการ

3.6 วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการกำหนดรูปแบบการดำเนินการศึกษา โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ศึกษา ทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม
2. ศึกษา กรอบแนวคิด และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการถ่ายโอนภารกิจด้านผังเมือง
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
3. ออกแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและทดสอบ
สภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ผลข้อมูล
4. จัดทำแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย คำถาม
คำตอบและส่วนที่แสดงความคิดเห็น เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษาแต่ละข้อ โดย
ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนบุคลากรลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาที่จบการศึกษา และตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทัศนคติต่อการวางและจัดทำผังเมือง ได้แก่ ปัญหาเมือง ประโยชน์และความจำเป็นของการวางและจัดทำผังเมือง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลความพร้อมด้านการบริหารราชการ ได้แก่ ประสิทธิภาพการวางแผนหรือผัง การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกายภาพเมือง การสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นในท้องถิ่น และรูปแบบการดำเนินงานทางด้านผังเมืองในอนาคต

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลความพร้อมด้านงบประมาณ เครื่องมือ และอุปกรณ์ ได้แก่ แนวทางการจัดสรรงบประมาณเพื่อการผังเมือง งบประมาณสนับสนุน และสภาพเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลความพร้อมด้านบุคลากรและองค์ความรู้ ได้แก่ ความพร้อมและความต้องการบุคลากรเพิ่มเติมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความต้องการบุคลากรเฉพาะทางด้านผังเมืองประจำในท้องถิ่น

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่จะสามารถส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งจากระดับรัฐบาล กรมโยธาธิการและผังเมือง รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ในระดับท้องถิ่น

5. วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย สรุปผล เสนอข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

3.7 แหล่งที่มาของข้อมูลในการวิจัย

แหล่งที่มาของข้อมูลซึ่งประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลหลักในการวิจัยจากแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลสนับสนุนจากแหล่งอื่นๆ เช่น หนังสือ เอกสาร แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย เอกสารข้อมูลผ่านเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ต และเอกสารของกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย เป็นต้น โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2
ที่มาและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเภทข้อมูล	แหล่งข้อมูล	ข้อมูลที่รวบรวมได้
ข้อมูลปฐมภูมิ	ข้อมูลจากแบบสอบถาม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ข้อมูลคุณลักษณะ 2. ข้อมูลทัศนคติต่อการวางและจัดทำผังเมือง 3. ข้อมูลความพร้อมด้านการบริหารราชการ 4. ข้อมูลความพร้อมด้านงบประมาณ เครื่องมือ และอุปกรณ์ 5. ข้อมูลความพร้อมด้านบุคลากรและองค์ความรู้ 6. ข้อเสนอแนะ
ข้อมูลทุติยภูมิ	เอกสาร แนวความคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย และงานเขียนอื่น ๆ	<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครอง 2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น และการกระจายอำนาจ 3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนผังทางกายภาพ 4. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจด้านการผังเมืองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5. ตัวอย่างระบบการผังเมืองของต่างประเทศ 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
	เอกสารข้อมูลผ่านเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ต	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานการณ์การกระจายอำนาจทางผังเมือง 2. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านผังเมือง 3. การปฏิบัติภารกิจด้านผังเมืองของท้องถิ่น
	เอกสารของกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานการณ์การวางผังเมืองในระดับต่างๆ ของประเทศไทย 2. นโยบายและแผนงานการถ่ายโอนภารกิจด้านผังเมืองแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. แผนงานหรือโครงการเพื่อส่งเสริมศักยภาพของท้องถิ่นในการปฏิบัติภารกิจด้านผังเมือง 4. ที่ตั้งและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลแต่ละแห่งในเขตปริมณฑล 5. การรวมกลุ่มและการพัฒนาภายในองค์กรเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติภารกิจผังเมือง

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานนำมาวิเคราะห์ และนำเสนอในเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชากร คือ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานครที่มีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนหรือผังเมือง ซึ่งมีประเด็นในการวิเคราะห์ดังนี้

1. คุณลักษณะ
2. ทักษะต่อการวางแผนและจัดทำผังเมือง
3. ข้อมูลความพร้อมด้านการบริหารราชการ
4. ความพร้อมด้านงบประมาณ เครื่องมือ และอุปกรณ์
5. ความพร้อมด้านบุคลากรและองค์ความรู้
6. ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมได้นำมาทำการวิเคราะห์โดยคอมพิวเตอร์และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Statistical Package the Social Science (SPSS) โดยใช้วิธีทางสถิติวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. ความถี่ (frequency)
2. ร้อยละ (percentage)